

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ГЛУХІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА

Навчально-науковий інститут педагогіки і психології
Кафедра педагогіки і психології початкової освіти

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
«Комунікативна компетентність викладача»

Код дисципліни	ВК
Освітній рівень	третій (освітньо-науковий)
Статус дисципліни	вибіркові навчальні дисципліни (дисципліни вільного вибору аспіранта)
Галузь знань	01 Освіта
Спеціальність	013 Початкова освіта
Освітньо-наукова програма	ІДОНП в ЄДЄБО: Початкова освіта 36345
Обсяг дисципліни	5 кредитів ECTS (150 академічних годин)
Види аудиторних занять	лекції, практичні заняття
Форми контролю	залік

Інформація про викладачів

Викладач (ПШБ, науковий ступінь, вчене звання, посада)	Бірюк Людмила Яківна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки і психології початкової освіти
Контактний телефон	0990583444
E-mail:	kafripo@gmail.com
Профіль викладача	http://surl.li/flmzo
Консультації	Щосереди, 14.00-15.00 год ауд. № 109, 1 корпус; за умови дистанційного навчання в цей же час на платформі Zoom, Google Meet

1. Анотація курсу. Сучасне соціальне замовлення, визначене документами державного значення, активізує проблему підвищення якості освіти, що й визначає характер підготовки майбутніх викладачів, передусім за рахунок кардинальних змін у системі професійної підготовки вищої освіти. Сьогодні ринок праці потребує конкурентоспроможних фахівців, здатних викладати кілька навчальних предметів, володіти багатьма мовами. Динамічному, мобільному суспільству потрібний комунікативно компетентний викладач, здатний до швидкої психолого-педагогічної перебудови, нестандартних дій, творчого підходу до розв'язання назрілих професійних проблем, гнучкої адаптації до змін освітніх послуг. Відтак, особливого значення набуває професійна підготовка комунікативно компетентного педагога і зростає потреба у цілеспрямованому формуванні професійної компетентності, яка є інтегративною за своєю сутністю, а значить – надзвичайно важливою, професійно необхідною, ключовою. Саме від сформованості комунікативних умінь і досвіду (запитувати, відповідати, вести бесіду, розповідати, переказувати, повідомляти усно чи письмово, переконувати) залежать успіхи викладачів в освітній діяльності. А це, в свою чергу, визначає якість суспільної й професійної діяльності дорослої людини.

Дисципліну *«Комунікативна компетентність викладача»* включено до циклу варіативних складників професійної підготовки здобувачів першого наукового ступеня «Доктор філософії».

1. Мета та завдання дисципліни.

1.1. Програма вибіркової дисципліни *«Комунікативна компетентність викладача»* має на меті ознайомити студентів із вимогами держави й суспільства до організації комунікативно спрямованої освіти майбутніх викладачів педагогічних закладів під час оволодіння освітнім науковим ступенем «Доктор філософії»; з основами теорії і практики комунікативної діяльності майбутніх викладачів закладів вищої освіти; сформуванню комунікативну компетентність як динамічну комбінацію знань, умінь, комунікативного професійного досвіду, якостей, цінностей, ставлень на відповідному рівні, що дозволяє здійснювати професійну комунікацію в закладах вищої освіти.

1.2. *До основних завдань* відносимо: ознайомлення з основними поняттями компетентнісного й комунікативного підходів, особливостями й закономірностями формування комунікативної компетентності майбутніх викладачів, що передбачає сформованість її складників (мотиваційно-ціннісного, когнітивного, операційно-діяльнісного та рефлексивно-оцінного) та форм (діалогічної, монологічної та полілогічної) професійної комунікації.

Міжпредметні зв'язки: «Комунікативна компетентність викладача» є вибіркоким освітнім компонентом. Дисципліни, на вивчення яких безпосередньо спирається пропонований курс - «Філософія науки», «Наукова комунікація українською мовою», «Психологія і педагогіка освіти з методикою викладання».

1.3 Очікувані результати навчання. У результаті вивчення пропонованого освітнього компонента здобувач повинен набути таких **компетентностей та програмних результатів навчання.**

Інтегральна компетентність – здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у сфері початкової освіти, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Таблиця 1

Перелік загальних компетентностей

ЗК 6.	Здатність до професійно-педагогічної комунікації, налагодження й підтримки контактів з учасниками наукового дискурсу, до вільного обговорення професійних, комунікативних проблем в усному та
-------	---

	писемному форматах наукового мовлення, на високому рівні презентувати дослідницьку роботу науковій спільноті.
ЗК 8.	Здатність генерувати нові ідеї (креативність), виявляти ініціативу (лідерство) та підприємливість, ефективно діяти в команді.

Таблиця 2

Перелік спеціальних компетентностей

СК 6.	Здатність здійснювати та організовувати науково-педагогічну діяльність у закладах фахової передвищої та вищої освіти на засадах компетентнісного підходу.
СК 8.	Здатність до застосування комплексного підходу у виявленні, формулюванні та розв'язанні завдань і проблем початкової та вищої освіти, планувати та управляти часом підготовки дисертаційного дослідження, впроваджувати здобуті результати у вітчизняну систему освіти.

Таблиця 3

Програмні результати навчання

ПРН 11.	Спілкуватися академічною українською та іноземною мовами усно й письмово, продукувати наукові тексти різних жанрів, вільно взаємодіяти в науковому і професійному середовищах, науково комунікувати з фахової тематики з фахівцями різних сфер професійної діяльності.
ПРН 12.	Організовувати теоретичне та експериментальне дослідження в галузі вищої та початкової освіти, визначати завдання дослідницького пошуку та ефективно планувати час для отримання необхідних результатів; проєктувати, конструювати, організовувати й аналізувати власну дослідницько-пошукову діяльність і формулювати власні авторські висновки, пропозиції та рекомендації.
ПРН 15.	Управляти складною професійною діяльністю та проєктами в умовах вищої та початкової освіти, виробляти та ухвалювати рішення в непередбачуваних професійних контекстах; інтегрувати та використовувати предметні знання як основу змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти та трансформувати їх на міжпредметній основі.
ПРН 16.	Здійснювати пошук і впроваджувати прогресивні ідеї, практики в професійній і науковій діяльності; дотримуватися принципів академічної доброчесності; проявляти авторитетність, інноваційність, високий ступінь самостійності.
ПРН 17.	Дбати про власну комунікативну культуру, усвідомлювати необхідність її збагачення та постійного вдосконалення, прагнути до безперервного саморозвитку та самовдосконалення, побудови кар'єри, командної взаємодії.

Результати навчання визначаються за рівнями сформованості професійної комунікативної компетентності викладача (творчий, високий, достатній, низький), що формуються на основі мотиваційно-ціннісного, когнітивного, діяльнісно-операційного, рефлексивно-результативного її складників за критеріями та показниками до них.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання:

комп'ютерний клас;
ОС Microsoft Windows;

пакет MicrosoftOffice;
 Web браузер;
 доступ до мережі Інтернет.

2. Організація навчання

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Комунікативна компетентність викладача»

Форма навчання	Курс	Семестр	Загальне навантаження		Кількість годин					Вид семестрового контролю	
			Європейські кредити	Години	Аудиторні заняття				Самостійна робота	Залік	Екзамен
					Всього	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття			
Денна/Електронне навчання	I	II	3	150	24	12	-	12	126	+	-
Заочна/дистанційна/електронне навчання	I	II	5	150	14	8	-	6	136	2	-

СТРУКТУРА ЗАЛІКОВИХ КРЕДИТІВ ДИСЦИПЛІНИ «Комунікативна компетентність викладача»

№	Назва теми	Кількість годин, відведених на:			
		Лекції	Практ заняття	Самост роботу	Інд. роботу
Модуль 1. Теоретичні засади формування комунікативної компетентності майбутніх викладачів					
1.	Тема. Компетентнісний підхід як методологічна основа формування комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової освіти: історія та сучасність		2/2	13/15	
2.	Тема. Теоретичні основи формування комунікативної компетентності майбутніх викладачів	2/2		13/15	
3.	Тема. Діяльнісний підхід до володіння комунікативною компетентністю майбутніх викладачів.		2	13/15	
4.	Тема. Професійно-педагогічне спілкування й типологія особистості викладача ЗВО.	2		13/15	
Модуль 2. Психолого-дидактичні основи формування комунікативної компетентності майбутніх викладачів					

5.	Тема. Майстерність невербальної комунікації майбутніх викладачів		2	13/16	
6.	Тема. Оволодіння основними формами вербального спілкування		2/2	13/16	
7.	Тема. Формування монологічної складової комунікативної компетентності майбутніх викладачів	2/2		12/16	
8.	Тема. Формування діалогічної складової комунікативної компетентності майбутніх викладачів	2	2	12/16	
Модуль 3. Методичні основи формування комунікативної компетентності майбутніх викладачів					
9.	Тема. Формування полілогічної складової комунікативної компетентності майбутніх викладачів			12/16	
10.	Тема. Формування риторичної компетентності майбутніх викладачів	2/2		12/14	
11.	Тема. Комунікативна компетентність викладача у перебігу міжкультурної взаємодії. Етика спілкування за кордоном.		2/2	12/16	
12.	Тема. Формування комунікативної компетентності засобами критичного мислення.	2/2		12/10	
	Разом за семестр - 150 год.	12/8	12/6	126/136	Залік

4. Політика курсу:

Академічна доброчесність. Представлені результати освітньо-наукової діяльності мають бути результатом власних творчих пошуків, отриманих у ході навчальної та науково-дослідної роботи.

Відвідання занять. Відвідування лекційних занять є добровільним вибором здобувача. Результати виконання практичних занять мають бути представлені викладачу на перевірку відповідно до розкладу занять особисто під час занять, або в режимі on-line, але не пізніше, ніж до наступного практичного заняття.

Види контролю: поточний, проміжний, підсумковий.

Форми контролю освітньої складової: усне опитування, тестування, захист проєктів, залік; апробація результатів досліджень на наукових конференціях та семінарах; публікація результатів досліджень у наукових виданнях; презентація результатів дослідження на щорічній звітній конференції здобувачів освіти;

Система оцінювання ґрунтується на принципах академічної доброчесності та прозорості.

Методи навчання (МН):

МН 1. СЛОВЕСНІ МЕТОДИ: пояснення, розповідь, бесіда, диспут, дискусія, аналіз педагогічних ситуацій, моделювання.

МН 2. НАОЧНІ МЕТОДИ: демонстрування, ілюстрування, презентації.

МН 3. ПРАКТИЧНІ МЕТОДИ: спостереження, розв'язання задач і виконання вправ, практична робота, робота з інформаційними джерелами.

МН 4. МЕТОДИ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ: опорний конспект, методи інтерактивного навчання, методи проблемного навчання, мультимедійні методи навчання, методи проєктної діяльності, тренінг.

Форми оцінювання (ФО):

ФО 1. УСНА: бесіда, захист рефератів, захист проєктів, доповідь, виступ, повідомлення, коментар опорного конспекту.

ФО 2 ПИСЬМОВА: самостійна робота за варіантами, виконання різнорівневих завдань, термінологічний диктант, заповнення таблиць, складання схем, розв'язання задач, виконання вправ, написання тез, написання статей, написання есе.

ФО 3. ТЕСТОВА: за закритими тестами; відкритими тестами.

ФО 4. ПРОГРАМОВАНА: тестування.

ФО 5. САМОКОНТРОЛЬ ТА ВЗАЄМОКОНТРОЛЬ: рецензування відповіді, самооцінювання письмової роботи.

5. Інформаційне забезпечення.

Основна література

1. Барановська Л.В. *Навчання студентів професійного спілкування:* монограф. Біла Церква, 2002. 256 с.

2. Бойко А.М., Кравченко Л.М. Освітній менеджмент як засіб формування педагогічної культури. *Культурологічний альманах кафедри культурології ПДПУ ім. В.Г. Короленка. Полтава, 2008. №1. 126 с.*

3. Бутенко Н.Ю. Комунікативні процеси у навчанні: підручник. К., 2003. 383 с.

4. Зубков М.Г. Сучасна українська ділова мова. 8-ме вид. Харків: вид-во СПД ФО Співак Т.К. 2006.

5. Культура фахового мовлення / за ред. Н.Д. Бабич. Чернівці: Книга XXI, 2006. С.100-114.

6. Матвієнко О.В. Теоретико-методологічні проблеми підготовки майбутнього вчителя до педагогічної взаємодії. *Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Серія 17. Теорія і практика навчання. К.: НПУ, 2007. Вип. 6. С. 27 – 35.*

7. Мацько Л.І., Кравець Л.В. Культура українського фахового мовлення К.: ВЦ «Академія», 2007. С.150-190.

8. Рачинська І.М. Технологія формування та розвитку критичного мислення. Х.: Вид. група «Основа», 2013.

9. Сарановська О.М. Сучасна соціальна комунікативна культура (філософсько-методологічний аналіз): автореф. на здобуття наук. ступеня канд. філос. наук : спец. : 09.00.10 / Дніпропетр. нац. ун-т. Дніпропетровськ, 2003. 32 с.

10. Симоненко Т.В. *Теорія і практика формування професійної мовнокомунікативної компетенції студентів філологічних ф-тів:* монограф. Черкаси: Вид. Вовчок О.Ю., 2006. 328 с.

Додаткова література

1. Сисоєва С.О. Технології творчого розвитку особистості у процесі професійної підготовки. *Педагогічні технології у неперервній професійній освіті* : моногр. / за ред. С.О. Сисоєвої. К. : ВІПОЛ, 2001. 502 с.

2. Хміль Ф.І. Ділове спілкування: навч. посіб. для студ. ВНЗ. К.: "Академвидав", 2004. 280 с.

Інформаційні ресурси

1. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020р. № 898). URL: mon.gov.ua (дата звернення 15.10.2020 р.)

2. Закон України «Про вищу освіту»: від 01.07.2014 № 1556-VII. Дата оновлення: 25.09.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення 29 січня 2021 р.).

3. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення освітньої діяльності у сфері вищої освіти»: від 18.12.2019 № 392-IX. Дата оновлення: 18.12.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392-20#Text> (дата звернення 29 січня 2021 р.).

4. Закон України «Про освіту»: від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Дата оновлення: 01.01.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення 29 січня 2021 р.).

2. Закон України «Про повну загальну середню освіту»: від 16.01.2020 р. № 463-IX. Дата оновлення: 16.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення 29 січня 2021 р.).

7. Концепція Нової Української школи. URL: <http://kyrylivka.osv.org.ua/koncerciya-pova-ukrainska-shkola-17-07-43-18-09-2018/>. (дата звернення 29 січня 2021 р.).

8. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року URL: <http://osvita.ua/legislation/other/36322/> (дата звернення: 20.08.2017).